

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Primijeno:	09.04.2024.		
Org. ied.	Broj	Prilog	Vrijednost
03	401/4		

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ**

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta broj 342, 17.12.2021. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada *Gotske konvencije i transgresija konvencija u zbirci priča* Divno, tamno, duboko Džojks Kerol Outs kandidatkinje Nataše Vujačić (broj indeksa 14/20), Studijski program za engleski jezik i književnost, u sljedećem sastavu: prof. dr Aleksandra Nikčević Batričević, prof. dr Marija Krivokapić i prof. dr Saša Simović. Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Sačinjen od sedamdeset i četiri strane, master rad pod naslovom *Gotske konvencije i transgresija konvencija u zbirci priča* Divno, tamno, duboko Džojks Kerol Outs sadrži ukupno šest poglavlja i popis literature, čemu prethode podaci i informacije o studentu i master radu, izjava o autorstvu, predgovor i apstrakt rada sa ključnim riječima na crnogorskom, kao i engleskom jeziku. Poglavlja koja čine sadržaj rada su: *Uvod*, *Život i djelo Džojks Kerol Outs*, *Gotika* (podijeljeno na potpoglavlja: *Koncept pojma gotike*, *Glavne karakteristike*, *Gotska književnost i Gotske konvencije*), potom poglavlje pod nazivom *Transgresija* (sa potpoglavljima *Koncept pojma transgresija*, *Transgresija u književnosti i Elementi transgresivne književnosti*) i poglavlje *Analiza djela* (sa potpoglavljima *Mastif*, *Seks sa kamilom*, *Stefanos je mrtav*, *Lovac*, *Porodica Džesters*, *Nestajanje*, *Knjiga mučenika i Divno, tamno, duboko*). Potom slijede *Zaključak i Literatura*.

Koncepcija rada

U uvodnom dijelu rada kandidatkinja ističe značaj zbirke priča *Divno, tamno, duboko* autorke Džojks Kerol Outs, naglašavajući raznovrsnost tema i pregnantnost stila u pomenutom djelu. Kandidatkinja potom obrazlaže predmet istraživanja i hipotezu, postavljajući pretpostavke o pripadnosti ovog djela gotskoj književnosti, te o ulozi transgresije unutar gotskoga žanra i navodi da gotska književnost istražuje napetost između žudnje i straha. Kroz primjere iz izabrane zbirke priča, poput priče „Oceubistvo“, kandidatkinja ukazuje kako gotska književnost koristi transgresiju kako bi stvorila napetu atmosferu i istražila duboke psihološke slojeve likova. Kroz ovaj pristup, kandidatkinja pokušava istražiti složenost transgresije u kontekstu gotske književnosti. Ona prikazuje različite metode istraživanja koje je koristila, obuhvatajući analizu sadržaja, komparativnu metodu, te sintezu sakupljenih podataka i ističe značaj kritičkih osvrti, među kojima uključuje Dženifer Skraford i Džuliju Mekmajkl koje ističu složenost emocija i suptilnost ovoga djela, dok istovremeno naglašavaju način na koji djelo prenosi strah i jezu kroz gotske motive i transgresivne teme. Kandidatkinja zaključuje poglavlje stavovima autora koji su raspravljali o djelu, analizirajući na koji način su opisivali njegovu strukturu, sadržaj i značenje.

U sljedećem dijelu rada pod naslovom *Život i djelo Džojks Kerol Outs*, kandidatkinja se osvrće na biografske podatke i ističe njen književni značaj i doprinos američkoj književnosti. Ističe se i uticaj Rejmonda Smita, autorkinog supruga, na njena književna djela i njihov zajednički rad u časopisu *Ontario rivju*. Kandidatkinja predstavlja i ostala značajna djela ove autorke, od prvog romana *Sa drhtavim padom*, do ostalih, kasnije objavljenih, poput *Oni*, *Plavuša*, *Zemlja čuda*, *Mi smo bili Malvanijevi*, pa primjećuje da se autorka bavi raznovrsnim žanrovima i stilovima, od gotske fikcije do psiholoških trilera. Iako primjećuje njenu svestranost, kandidatkinja Vujačić dolazi do zaključka da autorka često koristi savremene gotske i transgresivne elemente u svojim djelima. Osim toga, kandidatkinja naglašava Outsinu predanost istraživanju dubine ljudske psihe, kao i njen stil pisanja koji karakterišu lirska obilježja i temeljna obrada detalja. Takođe, naglašava da se autorka ističe po svojim snažnim i kompleksnim ženskim likovima, te svojom sposobnošću da izrazi lična iskustva kroz svoj rad, kako je istaknuto u intervjuima za *Njujork Tajms* i *Gardijan*. Vujačić ističe da Outs nije prihvatila koheziju kao formalnu vrlinu, već je imala svoju viziju o tome šta književnost može pružiti. Navodi da je o tome pisao i Leo Robson, novinar *Nju Stejtsmena*, u svom tekstu „Neukrotivi genij Džojks Kerol Outs“, u kojem je istakao da je u eri koja poštuje formu, Outs postala vodeća prozna američka autorka tako što je radila sve što se ne bi trebalo raditi.

U poglavlju pod nazivom *Gotika*, kandidatkinja Vujačić se fokusira na pojam gotskog u književnom i umjetničkom kontekstu uopšte. Ona opisuje porijeklo ovoga termina u kontekstu arhitekture i njegovo prenošenje na književnost 18. vijeka kroz primjer djela *Otrantski zamak* Horasa Volpola, označavajući na taj način početak dugotrajnog uticaja gotskog žanra na književnost i kulturu uopšte. Uz to, kandidatkinja ističe da je gotska književnost, iako sklona promjenama, zadržala svoju suštinu koja se ogleda u atmosferi nelagode i ispitivanju društvenih normi. Kandidatkinja se osvrće na predstavnike ovoga žanra kao što su Vilki Kolins, Brem Stoker, Robert Stivenston, Meri Šeli, Edgar Alan Po, i naglašava da se gotski žanr često bavi transgresivnim temama poput opsesije, nasilja i istraživanja zabranjenog znanja, te da istražuje dublje aspekte ljudske prirode. Kandidatkinja ističe da se gotska fikcija pojavila kao reakcija na racionalizam i tvrdi da je često obilježena jezivim okruženjem poput ukletih dvoraca, drevnih vila i sumornih pejzaža što doprinosi osjećaju nelagode i služi kao odraz unutrašnjih sukoba likova. Nadalje, citira Irinu Ratu koja navodi da gotska fikcija obuhvata elemente horora, napetosti i natprirodnog, te teme smrti, propadanja, ludila i istraživanja ljudskih strahova i želja. Kandidatkinja ističe da su gotski narativi često fokusirani na protagoniste u misterioznim ili opasnim dešavanjima, te se suočavaju sa spoljašnjim i unutrašnjim strahovima. Kandidatkinja ističe značaj pojave ženske gotike s romanom *Orkanski visovi* Emili Bronte sredinom 19. vijeka, koji je izazvao različite reakcije. Ona potom istražuje savremene gotske elemente, ističe značaj savremenih autora u daljem razvoju gotskoga žanra, kao i različite podžanrove poput južnjačke gotike, gotske romantike, priče o duhovima i moderni gotski roman. Svi ovi podžanrovi, kako navodi, uključuju elemente natprirodnog u svoje naracije. U ovom dijelu rada, kandidatkinja ukazuje na širok spektar tema, autora i djela koji su oblikovali gotski žanr, ističući kako su gotske konvencije doprinijele stvaranju upečatljivih i zastrašujućih doživljaja tokom čitanja. Na kraju se ističe da su gotske teme postale neizostavan dio savremene kulture, prisutne u filmovima, na televiziji i u drugim medijima.

Slijedi poglavlje pod nazivom *Transgresija* u kojem kandidatkinja detaljno analizira pojam transgresije. Ona naglašava da transgresija obuhvata kršenje ili prelaženje utvrđenih granica, normi, pravila ili ograničenja, što može dovesti do narušavanja postojećih normi i očekivanja. Ističe se da se transgresija može dogoditi u različitim sferama društva, uključujući društvene, kulturne, moralne i umjetničke sfere i da transgresivna djela mogu nastati iz ličnih izbora, društvenih promjena ili želje za ispitivanjem postojećih struktura ili uvjerenja. Uzimajući u obzir riječi Marsela Detjena, Vujačić navodi da je za otkrivanje kompletne slike simboličkih vrijednosti društva važno mapirati i njegove transgresije i devijacije. Ona primjećuje da su neka društva tolerisala određene oblike neetičkog ponašanja, dok su ih druga oštro kažnjavala. Kandidatkinja dalje istražuje kako su u različitim periodima u istoriji određeni postupci smatrani kriminalnim ili patološkim, poput ludila, homoseksualnosti i preljube, te su bili kažnjavani. Uz to kandidatkinja analizira transgresivnu umjetnost i ističe da ona ima za cilj narušavanje osnovnih moralnih i estetskih vrijednosti. U sljedećem potpoglavlju kandidatkinja pruža detaljan pregled pojma transgresije u književnosti, posebno se oslanjajući na teorije Holii Ridl i navodi da pisci koriste transgresivnu fikciju da bi kritikovali društvene norme i predrasude, često kroz nemoralne i opasne protagoniste. Prema njenom viđenju, transgresivni autori se bave ovakvim temama direktno, na način koji zaista tjera čitaoca da zastane i razmisli o okruženju u kojem se kreće. Kandidatkinja ističe da osnovne ideje transgresivne fikcije nipošto nisu nove. Navodi da su se mnoga djela koja se danas smatraju klasicima, bavila kontroverznim temama i oštro kritikovala društvene norme. Kao primjere ranih transgresivnih djela kandidatkinja navodi skandalozno pisanje Markiza de Sada i *Maldororova pjevanja* grofa de Lotreamona. Kroz pomenute primjere predstavlja se transgresivna književnost kao žanr koji pomjera granice, podstiče kritički diskurs i pruža dublji uvid u ljudsku prirodu i društvenu strukturu. Kandidatkinja primjećuje da je žanr transgresivne fikcije bio u stalnom usponu od kasnih 80-ih godina i da ne pokazuje nikakve znake zaustavljanja jer čitalačka publika koja prati rad mnogih transgresivnih pisaca postaje sve brojnija. Zaključuje se da je razumijevanje transgresije ključno za analizu društvenih i kulturnih fenomena, te da transgresija može doprinijeti evoluciji društvenih normi i stvaranju alternativnih oblika izražavanja i identiteta.

U sljedećoj tematskog cijelini *Analiza djela* kandidatkinja detaljno analizira priče iz djela *Divno, tamno, duboko*: „Mastif“, „Seks sa kamilom“, „Stefanos je mrtav“, „Lovac“, „Porodica Džesters“, „Nestajanje“, „Knjiga mučenika“ i „Divno, tamno, duboko“ i ističe da većina priča u ovoj zbirci duboko prodiire u introspektivne elemente, podstičući čitalačku publiku na dublje razmatranje vlastitih postupaka i posljedica koje proilaze iz njih. Kroz predstavljanje različitih likova u pričama, kandidatkinja nastoji prikazati njihove individualne karaktere na autentičan način, poseban naglasak stavljajući na teme identiteta, gubitka, tuge, i na složenost međuljudskih odnosa koji su prisutni u zbirci. Posebnu pažnju posvećuje motivima poput vode, snova, ogledala i likovima koji nose maske, te njihovoj simboličkoj vrijednosti. Kandidatkinja istražuje i psihološke aspekte priča, uključujući osjećaj izolacije, emocionalnu dubinu likova, te upotrebu dvosmislenosti i nepouzdanih naratora. Kroz detaljnu analizu priča, kandidatkinja ističe savremene gotske i transgresivne elemente, oslanjajući se na citate iz samoga djela. Takođe, kandidatkinja naglašava da Kerol Outs istražuje teme straha, usamljenosti i nesigurnosti i da kroz introspektivne misli

likova otkriva unutrašnje emocionalne sukobe, složene aspekte ljudskih odnosa i potrebu likova za ljubavlju i ispunjenjem. Analizirajući priču „Masti“ kandidatkinja postavlja pitanja o prirodi emocionalne povezanosti i načinu na koji se emocije mogu neočekivano pojačati u trenucima krize. Primjećuje da zahvaljujući upotrebi gotskih i transgresivnih elemenata, priča postaje dublja i kompleksnija. Citati, koji su pažljivo izabrani i navedeni, pružaju uvid u emocionalno stanje likova. Fokus je potom na priči „Seks sa kamilom“ koja donosi dirljivu priču o odnosu bake i njenog unuka. Kandidatkinja Vujačić detaljno predstavlja gotske i transgresivne elemente u ovoj priči koji su primjetni u šalama koje unuk priča svojoj baki. Neke od šala su nepristojne ili okrutne, što može izazvati nelagodu ili šok kod čitalaca, jer dolazi do prelaska kada je u pitanju uobičajena granica humora. Ovi elementi doprinose kompleksnosti i dubini priče i stvaraju intrigantan kontrast između svjetlijih i tamnijih aspekata ljudske prirode. U priči „Stefanos je mrtav“, kandidatkinja je istakla dubinu emocija i posljedice gubitka Angela Stefanosa, naglašavajući kako je Stefanos ostavio snažan trag u univerzitetskom gradiću. Takođe ukazuje na atmosferu olujnog dana koji simbolizuje konfuziju i kaos koji prate ovu tragediju i ukazuje na paralelu između prirode i unutrašnjeg stanja likova.

Priča „Porodica Džesters“ istražuje slojeve emocionalnih tenzija i tajanstvenih događaja koji oblikuju živote glavnih junaka kao i porodičnu dinamiku i komšijske odnose, posebno ističući okruženje obogaćeno mračnim i gotskim elementima. Kandidatkinja ističe da radnja priče, poput ostalih priča u zbirci, crpi inspiraciju iz tradicije prigradske gotske književnosti. U priči „Nestajanje“ kandidatkinja ističe opsesiju glavne junakinje kao transgresivnu fiksaciju, koja ispituje racionalnost i ističe krhkost ljudskog razuma. Fokus je na junakinjinoj nemilosrdnoj potrebi da zadrži muža, potrebi koja budi unutrašnji nemir koji podsjeća na nemire gotskih heroína koje se bore sa unutrašnjim demonima. U priči „Knjiga mučenika“ kandidatkinja naglašava da se transgresija podiže na viši nivo jer je središnji motiv priče prekid trudnoće, tema koja je često obavijena društvenim tabuima. Gubitak djeteta dovodi u pitanje konvencionalne predstave o životu, smrti i tuzi, otkrivajući emocionalne pejzaže likova i uvodeći ih u carstvo gotike, gdje su granice između živih i mrtvih porozne. Na kraju, ona analizira priču po kojoj zbirka nosi ime, „Divno, tamno, duboko“, ističući da je autorka za jedan od glavnih likova izabrala osobu iz stvarnog života, pjesnika Roberta Frosta i time izazvala oštru kritiku društva.

U zaključku master rada, kandidatkinja sumira svoja zapažanja o književnom stvaralaštvu Džojsove Kerol Outs, ističući ulogu gotskih konvencija i temu transgresije kao središnje tačke u njenim kompleksnim narativima. Kroz priče poput „Porodice Džesters“, „Nestajanje“, „Knjiga mučenika“ i „Divno, tamno, duboko“, ona istražuje duboke psihološke slojeve likova kojima Kerol Outs izaziva čitaoce da se suoče s mračnim aspektima ljudskoga iskustva. Kandidatkinja naglašava da su djela Džojsove Kerol Outs dokaz njenog proznog majstorstva u kontekstu gotske tradicije i da se teme prekoračenja društvenih normi i ličnih granica provlače kroz priče, stvarajući osjećaj nelagode i dezorijentacije kod likova. Takođe, ističe se da djela Džojsove Kerol Outs otvaraju vrata ka dubljim psihološkim pejzažima, suočavajući čitaoce s vlastitim strahovima i nesigurnošću.

Literatura sadrži ukupno četrdeset i dvije reference koje su korištene u radu.

Metode i predmet istraživanja

S ciljem da doprinese boljem razumijevanju autorkine proze, kandidatkinja Vujačić se koristi različitim naučnoistraživačkim metodama. Metodom opservacije prikuplja podatke o autorkinom životu i djelu. Upotrebom istorijsko-deskriptivne metode dublje analizira vremenski okvir u kojem je djelo nastalo. Svrha primjene navedene metode je podrobnije i sveobuhvatnije razumijevanje elemenata istraživanja, a prije svega književnog djela koje služi kao prikaz skupa gotskih konvencija i transgresija. Analizom primarnog teksta, odnosno metodom pomnog čitanja, ona izdvaja teme kojima se autorka bavila u svojim djelima, kao što su osjećaj izolacije i usamljenosti, složenost identiteta, dinamika snage i želja za kontrolom. Ova metoda pomaže u profilisanju samih likova, autentičnih situacija i elemenata gotske književnosti kroz prizmu narativa autora i strukturu djela kao cjeline. Kandidatkinja se koristi metodama analize i deskripcije pomoću kojih opisuje elemente koji su važni prilikom analize likova, odnosno opisuje njihove fizičke i psihičke karakteristike, prirodu, uticaj zatvorene zajednice na njihov pogled na svijet i donosi zaključke o njihovom odnosu prema društvu.

Kandidatkinja se koristi komparativnom metodom i ispituje odnos konkretnog djela u odnosu na određene klasike gotske književnosti, a sve kako bi omogućila podrobnije i detaljnije povezivanje stečenog znanja u okviru zadate teme istraživačkog rada koje se upravo tiče gotskih konvencija i transgresija gotskih konvencija u samom djelu. Kandidatkinja takođe koristi sintezu kao metodu u obradi književnog djela i omogućava objedinjavanje svih podataka

prikupljenih u toku istraživanja u formu pogodnu za zaključivanje, te induktivnom metodom izvodi zaključak kada je riječ o konkretnoj temi, a na osnovu prikazanih izvora i podataka.

Istraživačka pitanja

U ovome radu, kandidatkinja postavlja istraživačka pitanja koja se odnose na osnovnu svrhu djela *Divno, tamno, duboko*, istražujući da li se djelo može doživjeti kao prikaz savremenog načina života upotrebom gotskih konvencija i transgresivnih elemenata. U konkretnijem smislu, kandidatkinja Vujačić povezuje klasične elemente s modernim okvirom i pruža zanimljiv uvid u dublje značenje i relevantnost priča. Kako bi istraživanje bilo sprovedeno na kvalitetan način, kandidatkinja ističe potrebu za detaljnom analizom svake priče u zbirci, identifikacijom ključnih elemenata gotske književnosti, kao i istraživanjem načina na koje se transgresivne konvencije koriste radi stvaranja specifične atmosfere. Kandidatkinja dolazi do odgovora oslanjajući se na pretpostavke i zaključke odabranih istraživača i zaključuje da djelo *Divno, tamno, duboko* zahtijeva dalju analizu kako bi se postiglo veće razumijevanje ove autorke i njenog stvaralaštva.

Zaključci i naučni doprinos

Master rad *Gotske konvencije i transgresija konvencija u zbirci priča Divno, tamno, duboko* Džojks Kerol Outs kandidatkinje Nataše Vujačić pruža odgovore na postavljena istraživačka pitanja o odabranom djelu čime doprinosi boljem razumijevanju proze ove istaknute autorke američke književnosti. Kandidatkinja je, iznoseći svoje odgovore i zaključke, naglasila bitnost analize savremenih gotskih i transgresivnih elemenata i prepoznavanje tih elemenata u savremenoj književnosti, kroz fokus na prozu Džojks Kerol Outs. Primjećujemo da ovaj master rad predstavlja cjelovit pregled proze Džojks Kerol Outs i da se temelji na interpretaciji velikog broja zaključaka i pretpostavki iznesenih u dosadašnjim istraživanjima.

Smatramo da će master rad *Gotske konvencije i transgresija konvencija u zbirci priča Divno, tamno, duboko Džojks Kerol Outs* kandidatkinje Nataše Vujačić izazvati zainteresovanost proučavalaca savremene američke književnosti za djela Džojks Kerol Outs i biti primjenljivo u daljem razvoju amerikanistike.

Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati izvještaj o master radu kandidatkinje Nataše Vujačić i da odobri javnu odbranu njenog master rada.

KOMISIJA

prof. dr Marija Krivokapić, članica komisije

prof. dr Aleksandra Nikčević Batricević, mentorka

prof. dr Saša Simović, članica komisije

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ
VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA**

Predlažem da Komisiju za odbranu master rada *Gotske konvencije i transgresija konvencija u zbirci priča Divno, tamno, duboko Džojls Kerol Oats* kandidatkinje Nataše Vujačić (broj indeksa 14/20), Studijski program za engleski jezik i književnost, Prosvjetno-pedagoški smjer, čine:

- prof. dr Aleksandra Nikčević Batrićević, mentorka;
- prof. dr Marija Krivokapić, članica komisije;
- prof. dr Saša Simović, članica komisije

prof. dr Aleksandra Nikčević Batrićević
Studijski program za engleski jezik i književnost